

RIIGIKOGU

IV koosseis.

VIII istungjärk.

199. koosolek. 15. detsembril 1931.

Sisu:

1. Teatamine komisjonidesse antud seaduseelnõudest.
2. Eesti ja Nõukogude Sotsialistlikkude Vabariikide Liidu vahelisele piirivahejuhtumiste lahendamise kokkuleppele juurde lisatud protokolli muutmise protokolli kinnitamise seadus — I lugemisel.
3. Jõuvankrite seaduse § 15. muutmise seadus — I lugemisel.
4. Eesti-Pärsia sõpruslepingu ja selle lõpp-protokolli kinnitamise seadus — III lugemisel.
5. Raudteede seaduse § 7. muutmise seadus — III lugemisel.
6. Kaheteistkümnenda rahvusvahelise töökongressi poolt vastuvõetud laeval veetavate suurte kolide kaalu tähandamise kohta käiva konventsiooni eelnõu kinnitamise seadus — II lugemisel.
7. Tartu-Võru ja Viljandi-Pärnu rahkogude ringkondade muutmise seadus — II lugemisel.
8. Elustapaloomade ja loomaliha alalise turu korraldamise seadus — II lugemisel.
9. Maal asuvate kinnisvarade kinnisvaramaksu seaduse § 4. muutmise seadus — II lugemisel.
10. a) Maksustamiskorralduse seadus — II lugemisel.
b) Maksustamiskorralduse seaduse maksmapanemise seadus — II lugemisel.
11. Kriminaalkohtupidamise seaduse § 33-a muutmise seadus — II lugemisel.
12. Karjakasvatuse edendamise ja või hindade kindlustamise fondi seadus — I lugemisel.

Koosoleku avab esimene abiesimees

M. Martna kell 17.13 min.

Sekretäri kohal sekretäri esimene abi

A. Tõllassepp.

1. Teatamine komisjonidesse antud seaduseelnõudest.

Sekretär: Riigikogu juhatus andis:

1. patendimaksu tariifi muutmise seaduse rahaasjanduse komisjoni;

2. aktsiisimaksu määrade seaduse muutmise seaduse rahaasjanduse komisjoni;

3. tubakamaksu seaduse muutmise ja täiendamise seaduse rahaasjanduse komisjoni;

4. bensiinimaksu seaduse muutmise seaduse rahaasjanduse komisjoni;

5. palkade vähendamise seaduse rahaasjanduse komisjoni;

6. tollipõhitariifide seaduse muutmise seaduse rahaasjanduse komisjoni;

7. rahvusvahelise põllumajandusliku hüpotekaarkrediidi seltsi asutamise konventsiooni, asutamiskirja ja põhikirja kinnitamise seaduse rahaasjanduse komisjoni.

2. Eesti ja Nõukogude Sotsialistlikkude Vabariikide Liidu vahelisele piirivahejuhtumiste lahendamise kokkuleppele juurdelisatud protokolli muutmise protokolli kinnitamise seadus — I lugemisel.

Üldkomisjoni aruandja A. Rei: Eesti ja Nõukogude Sotsialistlikkude Vabariikide Liidu vahel on omalajal sõlmitud kokkulepe, kuidas lahendada väikseid vahejuhtumisi, mis tulevad ette piiri peal. Selles kokkuleppes on Nõukogude Vene valitsus pidanud soovitavaks mõnesugused väikesed parandused, mis puht tehnilist laadi. Nimelt tahab Nõukogude Vene valitsus, et kokkuleppes ettenähtud piirkondade piire veidi muudetak. Teine parandus seisab selles, et üheks kohaks, kus saavad kokku kummagi poole esindajad piiritülide lahendamiseks, oleks Narva—Oudova maantee ristumise koht piirijoonega. Nende muudatustega, mida algatanud Nõukogude Vene valitsus, on meie valitsus nõus. Riigikogu üldkomisjon vaatas küsimuse läbi ja leidis, et pole põhjust nende muudatuste vastu olla, ja sellepärast komisjon esitab käesoleva seaduseelnõu Riigikogule kinnitamiseks. Üldkomisjoni nimel teen ettepaneku,

käesolev seaduseelnõu I lugemisel vastu võtta.

Seaduseelnõu võetakse vastu I lugemisel kolmepäevalise vaheajata I ja II lugemise vahel.

3. Jõuvankrite seaduse § 15 muutmise seadus — I lugemisel.

Üldkomisjoni aruandja A. Jõeäär: Üldkomisjon jättis Vabariigi Valitsuse poolt esitatud eelnõust välja I ja II osa, mis käsitasid kriminaal- või kaelakohtulikude karistuste määrade suurendamist põhjustel, mis komisjoni seletuskirjas on üksikasjalikult ette toodud, ja mida ma kor dama ei hakka.

III osas, mis muudab Jõuvankrite seaduse § 15, tegi üldkomisjon muudatuse selles mõttes, et luba ei võeta jäädavalt ära neil juhtudel, kus ettevaatamatuse tagajärjel ainult kehavigastustega on tege mist, ja omavalitsused on kohustatud luba jäädavalt ära võtma igal tingimusel ainult neil juhtudel, kus autojuhi ettevaatama tuse tõttu keegi surma on saanud. Mui dugi jääb omavalitsustele, nagu senigi, § 14 põhjal õigus oma äranägemise järgi seaduses ettenähtud põhjustel luba jääda valt ära võtta.

Üldkomisjoni nimel teen ettepaneku, seaduseelnõu I lugemisel vastu võtta.

Seaduseelnõu võetakse vastu I lugemisel kolmepäevalise vaheajata I ja II lugemise vahel.

4. Eesti-Pärsia sõpruslepingu ja selle lõpp-protokolli kinnitamise seadus — III lugemisel.

Väliskomisjoni aruandja A. Rei: Enne seaduseelnõu ettekandmist tähendan, et redaktsiooni komisjon on käesoleva seaduseelnõu läbi vaadanud, ja ma kannan selle ette redaktsiooni komisjoni poolt parandatud kujul.

Seaduseelnõu võetakse vastu ühes redaktsiooniliste parandustega paragrahvide viisi ja terve sisu korraga.

Aruandja A. Rei: Nagu ma algul teatasin, on redaktsiooni komisjon selle seaduseelnõu läbi vaadanud ja ei ole pidanud tarvilikuks seaduseelnõus muid parandusi teha kui „alla kirjutatud“ kahte sõnasse kirjutada ja 1931 järelt „a.“ maha tõmmata. Teen ettepaneku, seaduseelnõu vastuvõetaks tunnustada redaktsiooni komisjoni andmata.

Ettepanek võetakse vastu.

5. Raudteede seaduse § 7. muutmise seadus — III lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja L. Johanson.

Pealkiri võetakse vastu.
(Seaduseelnõu tekst.)

Aruandja L. Johanson: Redaktsiooni komisjon on selle seaduseelnõu läbi vaadanud, ja ma kandsin selle ette redaktsiooni komisjoni poolt tehtud parandustega.

J. Jaanis: Lugupeetud Riigikogu liikmed! Ma kordan oma täienduse-ettepanekut, mille ma tegin II lugemisel ja nimelt:

§ 7 p. 1 kolmandas reas pärast sõna „tegevusega“ panna koma ja täiendada seda lausega: „kusjuures Teedeministeeriumi ja väljaspool linnade ja alevite piire asuvatele raudteepolitsei teenistuses seisvaile isikuile ja nende perekondadele samal määral kui raudtee teenistuses seisvaile isikuile.“

Tähendab selle paranduse põhimõte on see, et ka need politseiametnikud, kes on raudtee teenistuses ja elavad väljaspool linnu või aleveid, võiksid samuti kui raudteeteenijad saata oma lapsi kooli priipiletitega. Kui see vastu võetakse, seatakse raudtee politseiametnikud õigusliselt ühesugustele alustele teiste raudteeametnikkudega, ühtlasi ka need Teedeministeeriumi keskvalitsuse ametnikud, kes käesoleva seaduse § 7 muutmise järele praegu välja on jäänud priipileti saajate hulgast, satuksid samasugusesse seisukorda, kui praegused raudteevalitsusegi ametnikud.

Aruandja L. Johanson (lõpusõna): Valitsuse ettepanek läks kaugemale kui see, mis komisjon Riigikogule esitanud. Valitsuse ettepaneku järele oleks tulnud ka raudteepolitsei ja Teedeministeeriumi ametnikkudele ja tervele reale teistele ametnikele anda priipileteid. Siin seaduses ei ole otsekohe öeldud, et priipileteid antakse ainult Teedeministeeriumi või raudteevalitsuse ametkonnas teenijatele, ja seda võib ka nii tõlgitseda, et kui raudteeteenistuses on politseinik, tuleb ta lugeda ka raudtee teenistuses seisvaks. Siin on öeldud raudteeteenistuses, see tähendab: selle liiklemisettevõtte teenistuses. Siit võib järelda da, et kes raudteel korda peab, on ka

raudteeteenistuses, seda tuleks juba seadusest välja lugeda, et raudteeteenistuses seisval politseinikul on samad õigused priipileti saamisel, nagu teistel raudteeametnikkudel ja -teenijatel. Paranduse palun eraldi hääletada, kuigi ma isiklikult ta vastu ei vaidle.

J. Jaanis' e ettepanek lükatakse tagasi 24 häälega 17 hääle pooltolemisel.

Seaduseelnõu tekst võetakse vastu.

Seaduseelnõu terve sisu võetakse vastu korraga redaktsiooni komisjoni andmata.

6. Kaheteistkümnenda rahvusvahelise töökonverentsi poolt vastuvõetud laeval veetavate suurte kolide kaalu tähendamise kohta käiva konventsiooni eelnõu kinnitamise seadus — II lugemisel.

Sotsiaalkomisjoni aruandja L. Johanson.

Seaduseelnõu võetakse vastu II lugemisel.

7. Tartu-Võru ja Viljandi-Pärnu rahukogude ringkondade muutmise seadus — II lugemisel.

Kohtu- ja siseminister J. Reinhold: Palun

selle seaduseelnõu arutamine katkestada ja eelnõu päevakorrast ära jätta.

Ettepanek võetakse vastu.

8. Elustapaloomade ja loomaliha alalise turu korraldamise seadus — II lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja M. Martinson'i puudumisel aruandja ülesannetes komisjoni esimees J. Soots.

Pealkiri võetakse vastu.

Juhataja: Ma kavatsen jätta ära selle seaduseelnõu paragrahvide teksti ettekandmise.

§§ 1 ja 2 võetakse vastu.

(§ 3.)

J. Fuks: Ma teen ettepaneku,

§ 3 esimese lõike teine lause võtta järgmiselt: „Loomaliha müüki võib toimetada mitte vähemal hulgal kui veerand looma viisi.“

Põhjendan seda ettepanekut järgmiste asja-

oludega. Kui meil nüüd elustapaloomade ja loomaliha laat sisse seatakse ja ainult mitte vähem, kui poole looma viisi lubatakse müüa, siis võivad lihunikud saboteerida ja mitte osta loomaliha, müüjatel ei ole aga mujale müüa, kui peavad lihunikudele müüma. Meil ajakirjanduses ja siin Riigikogus räägitakse alati sellest, et maal tootja lihamüügist liiga vähe saab ja linna tarvitaja liiga kallilt maksab, kuna suure osa vaheltkaupleja saab. Kui meie tahame vaheltkauplemist vähendada, ja et tarvitaja otse tootja käest ostaks, siis oleks loomulik, et seadusse võetakse sisse, et müüjatel jääks võimalus ka veerand looma viisi müüa. Võib-olla ka veerand looma viisi ostmine käiks linna tarvitajal üle jõu, aga veerand looma viisi ostmiseks võivad tarvitajad omavahel kokku leppida, kuna poole looma viisi müümisel peavad tarvitajad tingimata karnist ostma, ja sellega meie ei vähenda vaheltkauplejate hulka ja suurt vaheltkasu, mis vaheltkauplejad saavad.

Neil põhjustel loodan, et Riigikogu minu ettepaneku vastu võtab ja sellega spekulantide ja vaheltkauplejate isu natuke vähendab.

Põllutööminister J. Hüneron: Lu-
gupeetud Riigikogu liikmed! Selle seaduseelnõu valmistamisel on kindlasti kaalutud seda ettepanekut, mille rkl. härra Fuks siin ette tõi, nimelt võimaldada loomaliha müüki vähemal viisil. On leitud, et see ei ole otstarbekohane. Vähemal viisil loomaliha müüki korraldada, möödudes lihunikkudest, on võimalik meie ühistegeliste asutuste kaudu, kes ostavad suuremal viisil ja siis edasi annavad oma liikmeile. Loomaliha suuremal määral osta üksikul tarvitajal ei ole mõeldav, — see peaks olema haruldaselt suur perekond, kus loomaliha niipalju korraga võiks sisse osta. Harilikult tarvitatakse loomaliha ikkagi värskena. Ja veerand looma juures on teada, et seal osalt alaväärtuslikku liha tuleb, mida perekonnas mitte nii hästi tarvitada ei saada ja ei suudeta. Põllumehe seisukohalt ei ole sellega midagi kätte saadud ega midagi võidetud, sest põllumees oleks sunnitud selle võimaluse kasutamisest mööda minema. Turu korraldaja esimeseks eesmärgiks on loomaliha standardiseerimine. Kuid mida vähemateks osadeks meie looma jagame, seda raskem on standardiseerimine, ja sellelt seisukohalt välja minnes peab ütleva, et ka veerandloomade standardiseerimine on tõepoolest palju raskem kui poole looma.

Kui meie vaatame, kuidas mujal ilmas niisuguseid loomaturgusid on korraldatud, siis peame tunnustama, et veerand looma müümisele on väga harva mindud, kuna terve eluslooma standardiseerimine hoopis kergem on. Nõnda võime näha Euroopa, Londoni lihaturul pooli loomasid, mis kõik suured turud täitnud. Seal on siis poolte loomade varal võimalik kindlaks teha nende päritolu, kuna veerandiliste loomade juures see raskemaks osutub.

Nõnda ei ole tegelikus elus sellel mingit kaalu ega väärtust, kuna lihamüüki väiksel viisil saab teisel teel korraldada. Nõnda võiks öelda siis, et raskusi võib tekkida veerand looma viisi müümise juures, või jälle, et paneme normi seadusesse, mida tegelikult kasutada ei saa. Nõnda võiks selle normi, mida härra Fuks ette pani, küll vastu võtta, aga kasutada seda ei saaks.

J. Fuks: Lugupeetud Riigikogu liikmed! Mina tegin oma ettepaneku välja minnes tegelikust elust. Kui härra Põllutöominister arvab, et tegelikus elus see ei ole võimalik, siis pean ütleva, et linnades, näiteks Pärnus või teistes linnades toovad maamehed laatadele liha müügile veerand sea viisi, ehk ka sinkide viisi. Paljud linnainimesed ostavad ka veerand sea viisi. Kui praegust aega arvesse võtame, kus sissetulekud õige piiratud võrreldes eelmiste aastatega, siis on praegu võimalusi rohkem veerand sea viisi ostmiseks kui eelmistel aastatel poole looma viisi. Kui standardiseerimisest jutt on ja sellejuures raskustest, siis peab ütleva, et raskusi on, aga need tuleksid ära võita, et kodanikkude olukorda kergendada.

Ja kui Põllutöominister arvab, et selle ettepaneku võib vastu võtta, siis Riigikogu peaks selle vastu võtma, ja tegelik elu näitaks, kas seda saab täita või mitte.

Aruandja J. Soots (lõpusõna): Rkl. Fuks'i ettepanek oli rahaasjanduse komisjonis arutamisel, ja komisjon lükkas selle tagasi järgmistel motiividel.

Rahaasjanduse komisjon leidis, et käesoleva seaduseelnõu ülesanne on korraldada lihamüüki suurel viisil, kas elusloomade või tapetud loomade viisi, ja kõige väiksem norm, mis suurel viisil võimalik müüa ja hinda noteerida, on pool looma. Loomaveerandid ei ole ühehinnalised, ja neid noteerida on raske. Küll avaldati rahaasjanduse komisjonis arvamist, et valitsus

peaks korraldused tegema, et põllupidajatele võimaldada lihamüüki turul väiksel viisil, mis praegu võimalik ei ole. See ülesanne ei kuulu aga käesoleva seaduse raamidesse, ja sellepärast komisjoni nimel rkl. Fuks'i ettepanekuga ühineda ei saa.

J. Fuks'i ettepanek lükatakse tagasi.

§ 3 võetakse vastu.

(§ 4.)

J. Vilms: Lugupeetud Riigikogu liikmed! § 4 näeb ette, et turu korraldajad ametisse seatud maaklerite kaudu, korraldavad liha ja elustapaloomade müüki. Maakleril, nagu seaduse arutamisel selgub, on võimalik loomi müüa isegi sel teel, et saadetakse loom maakleri kätte linna, kes parajal momendil, kui hinnad soodsad, loomi tappa võib ja turule toimetab. Seega jäävad loomad maaklerite kätte seisma. Maakler valvab hinna üle ja valvab selle järele, millal paras aeg looma müüa, missuguse hinna eest, missuguse turukonjunktuuri juures. Oleks hea, kui maaklerid oleksid vannutatud isikud, nagu see välismaal on. Sellepärast teen ettepaneku,

§ 4 lõppu võtta lause: „Maaklerid peavad olema kohtupalati poolt vannutatud isikud.“

Põllutöominister J. Hüneron: Lugupeetud Riigikogu liikmed! Minu teadmise järgi meil maksvate seaduste alusel peavadki maaklerid olema vannutatud isikud. Ja ega meie nüüd ei hakka isesorti maaklerisi sisse seadma, vaid jääb ikkagi nii, kui senigi olnud. Nii et minu arvates rkl. Vilms'i ettepanek ülearune on. Aga kui arvatakse, et dopelt ei kärise, siis võib ju selle ettepaneku vastu võtta.

Rkl. Eliaser'i poolt ülestõstetud küsimuse kohta oleks mul järgmist tähendada. Rkl. Eliaser juhtis tähelepanu sellele, et käesoleva seaduse § 4. kolmandas reas kõneldakse turukorraldajatest, see tähendab mitmest isikust või ametkonnast, kuna jälle mõnes teises paragrahvis räägitakse turukorraldajast, see tähendab ainsuses. Sellest järeldas rkl. Eliaser, et asi pole päris selge, kas turukorraldaja on üks või mitu isikut või asutust. Selle kohta tahaksin tähendada, et turukorraldamise õigus on Põllutöoministeeriumi käes. Ta võib seda kas ise korraldada või jälle edasi anda omavalitsustele või avalikõiguslikul alusel tegutsevatele asutustele. Muidugi sünnib see teatava kokkuleppe alusel nii-

hästi omavalitsustega kui ka mõne muu asutusega. Võib ette kujutada, et see õigus antakse ühele kui ka mitmele isikule, nii et üks või mitu juriidilist isikut võivad tegelikult turu asju korraldada teatavate kokkulepete ja normide alusel. Kui kujutada ette, kuidas meie korraldaksime Tallinnas loomaturgu, siis võiks minu arvates selle õiguse anda linnavalitsusele. Linnavalitsusel on hõlbus seda teostada, tal on tapamaja teatava sisseseadega, personaaliga olemas j.n.e. Aga teiselt poolt on teada, et see tapamaja liiga kitsas on, et sinna tarvis on uusi juurdeehitisi teha, ja et linnavalitsusel neid kerge ei ole teha, neid võiks siis riik teha ja koos linnavalitsusega neid kasutada. Ta võiks ka selle õiguse edasi anda põllutöökojale, kes siis koos linnavalitsusega seda õigust kasutaks. Nõnda siis on mõeldav, et üks või mitu turukorraldajat sama turu juures korrada tegutsemas on. Aga käesoleval korral mina arvan, et meil on teistes paragrahvides räägitud turukorraldajast kui ühest isikust, ja et meie seepärast ka siin peaksime ainsuses kõnelema, et see võib siin teatud viisil trükkiviga olla, ja seepärast teeksin ma ettepaneku,

selles paragrahvis kolmandas reas võtta mitte „turukorraldajate“, vaid „turukorraldaja“.

J. Vilms: Pean tähendama, et mina oma ettepaneku tegin selle järele, kui olin läbi rääkinud ühe Riigikogu vanema juristiga, kes just kaubanduslikul alal väga kogunud on, ja tema ei öelnud, et see mõteta oleks seda parandust sisse võtta. Meil on küll maaklerid ametis ühes või teises kohas, aga väga kõikuva alusega, ja seepärast arvas tema, et võiks see ettepanek tehtud saada.

Aruandja J. Soots (lõpusõna): Härra Vilms'i ettepanek komisjonis arutusel ei olnud. Komisjon oli arvamisel, et maaklerite instituit ei ole meil uus, ja nagu nad mujal on, sarnane peaks ta ka siin olema. Samuti arvati, et kauba komisjoni peale andmise moodus ei ole meil uudis, ja nagu teistel aladel antakse komisjoni peale, nii ka siin. Ja seepärast see küsimus, maakleri erilise ametivanne, ei tõusnud komisjonis üles. Seepärast mina komisjoni nimel härra Vilmsi ettepanekuga ühineda ei või.

Juhataja: Panen hääletamisele rkl. Vilms'i ettepaneku. (Hääletatakse.)

Ettepanek on tagasi lükatud 17 häälega 13 hääle pooltolemisel. (Hüüded: Sedelitega!) Nõutakse sedelitega hääletamist. (Hääletatakse.) Ettepanek on vastu võetud 30 häälega 29 hääle vastu ja 1 erapooletuks jäämisel.

Põllutöömistri ettepanek võetakse vastu.

§ 4 võetakse vastu ühes parandustega.

§§ 5 ja 6 võetakse vastu.

(§ 7.)

J. Vilms: § 1 järgi selle seaduse alusel võib lihaturgu korraldada kas Põllutöömisteerium ise või avalikõiguslikul alusel ettenähtud põllutöökoda või jällegi linna omavalitsused. Nüüd on aga turulihamüügi juures maakler või isik, kes lihalligid ära märgib, seega on turukorraldaja lihaasjanduse oma kätte võtnud. Siin oleks tarvilik, et ka tarvitajaskond kuidagi sellest osa võtaks. Sellepärast teen ettepaneku,

lisada § 7-da lõppu sõnad: „kuhusel juhul, kui kohalik omavalitsus turgu ei korralda, määratakse üks liige selle omavalitsuse poolt.“

Aruandja J. Soots (lõpusõna): Komisjoni nimel ettepanekuga ühineda ei saa.

J. Vilms'i ettepanek lükatakse tagasi.

§ 7 võetakse vastu.

(§ 8.)

J. Vilms: § 8 on öeldud, et maaklerid saavad tasu kuni 2½% iga nende kaasabil sõlmitud ostu-müügi tehingu hinnast. Sellejuures oleks huvitav teada, kui suureks osutub maaklerite tasu üldse päevas, nädalas, kuus j.n.e. Ükskõik, kuipalju protsente määratakse, oleks siiski uus väljaminek lihale, mis kas tarvitaja või maamees-müüja üheskoos välja peavad maksma. Sellepärast ei oleks ilmaaegne järele mõelda, kuisuur see tasu võiks olla ja mispärast on võetud 2½%, ja kas see protsent ei ole liiga kõrge. Kui me silmas peame liha läbikäiku Tallinnas, siis on see praeguste hindade ja olukorra juures, nagu asjatundjad räägivad, umbes 60.000 kg päevas või umbes keskmiselt, kui kõik liha-sordid kokku arvata, 3 miljonit senti päevas, sellest Tallinna tapamajas 20.000 kg

või ligi 1 miljon senti. Kui meie võtame sellest ainult osa, mis võiks maakleri käest läbi käia, ja kui ta saab 2½%, siis ühemiljonilisest tehingust saaks ta päevas 25.000. Siin ei ole öeldud, et 2½%, aga kui see oleks 1%, siis teeks see päevas 10.000, ½% — 5.000 ja 1/10% teeks 1.000 marka päevas või 30.000 kuus. Kui meie võtame 1/10% maakleri tasuks, siis oleks see õige suur palk. Peale selle tulevad juurde lisada ekspordloomad, mis välja viiakse laevadega ja mis ka üks laevatäis maksab 3—4 miljonit, siis kujuneks maakleri tasu suureks, ning võiks välja kujuneda uus pristavite seisus, mis ei oleks otstarbekohane ei tarvitaja ega ka müüja seisukohast. Sellepärast oleks otstarbekohane, kui maaklerile protsent saaks maksimumis määratud väiksem. Taanis, kui ma ei eksi, on kõik, turu tasu ja protsent maaklerile, kokku 1%. § 9 on ette nähtud turu korrashoiuks teised maksud, ja sellepärast maakleri tasu võiks palju väiksem olla kui 2½% maksimum, see võiks olla 1%. Sellepärast teen vastava ettepaneku, võtta 2½% asemele 1% maakleri tasuks.

Põllutööminister J. H ü n e r s o n: Lugupeetud Riigikogu liikmed! Rkl. Eliaser juhtis selle eelnõu I lugemisel tähelepanu sellele, et võib küsimus üles tõusta, kes maksab maaklerile palga. Käesolevas paragrahvis on küsimus sel teel lahendatud, et maakler saab palgaks teatava protsendi läbimüüdud loomade ja liha hinnast ja muidugi nende kaupade omanikkude käest. Sellega on see küsimus ka vastatud, kuidas tahetakse seda korraldada. Vähemalt esialgu, niikaua kui see korraldus võõras on, võib väga küsitavaks saada, kas alaline turg niipalju osavõttu leiab, et maaklerile üldse seal mingit sissetulekut tuleks. On väga mõeldav, et niisugusel korral maakleritele veel teatud kindla palga maksmine tarvilikuks võib muutuda, ja sarnasel korral, kui kindla palga maksmine tarvilikuks muutub, peab turukorraldaja seda tegema, kes kogu asja ajab ja kulu kannab.

Rkl. Vilms tõstis teise küsimuse üles ja näitas, et siin võib võimalik olla, et läbimüük õige suureks kujuneb ja et niisugusel korral Põllutööminister, kes tegevust alalisel loomaturul oma määrustega korraldab, võib vahest ka maksimumi protsendimäärat määrata maakleri kasuks, ja siis võib see suurt tulu saada. Tõepoolest on aga ajalugu nõnda, et Põllutööministeeriumil ei ole tarvidust seda maksimumi kasutada, kui

meie olukorras on võimalik vähemaga läbi saada. Praegusel ajal on väga raske ette näha, kui suur kulu tuleb kanda, ja sellepärast on mõeldav, kuna asi esijoones meie põllumehele võõras, kes aga looma kasvataja või müüja, et niisugusel korral turg võrdlemisi vähe kasutamist leiab, ja sellepärast on hädatarvilik, et turgu elus ja tegutsemas hoida, et see protsent sarnane määratakse. Teame, et välismaal on kohti, kus maakleri vahekasu on 1%, teame, et on kohti, kus vahekasu on 2%. 1—2% on hariliku läbikäimise juures igapäevane nähtus, ja ei saa öelda, et see protsent liiga suur ja kõrge oleks. Ilma mingi kogemusega, äranägemiseta meie olude kohta ei ole otstarbekohane seda protsenti madalamat määrata. Sellepärast palun Riigikogu, et ettepanud protsendimäär muutmata jääks.

Aruandja J. S o o t s (lõpusõna): Rkl. Vilms käsitab seda küsimust sel kujul, nagu oleks selle paragrahvi esimeses lauses kindel norm 2½% ja mitte rohkem ega vähem. Kuid selles paragrahvis on ka teine lause olemas, mis kõlab järgmiselt: Tasu suuruse selle ülemmäärat piirides määrab Põllutööminister. Tähendab, see tasu suurus on liikuv. Põllutööministrile jääb õigus ka väiksemaid norme määrata kui 1%, kui läbikäik suur on. On aga läbikäik väike, siis tuleb määrata suurem protsent. See seadus ei ole mitte üks Tallinna kohta määratud, vaid ka väikelinnade kohta. Nendest motiividest välja minnes arvas rahaasjanduse komisjon, et ülemmääraks oleks 2½%. Rahaasjanduse komisjoni nimel mina esitatud ettepanekuga ühineda ei saa.

J. Vilms'i ettepanek lükatakse tagasi.

§§ 8—12 võetakse vastu.

Juhataja: Seega on seaduseelnõu II lugemine lõpetatud.

9. Maal asuvate kinnisvarade kinnisvaramaksu seaduse § 4 muutmise seadus — II lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja M. M a r t i n s o n.

(Pealkiri.)

L. J o h a n s o n: I lugemisel juhtisin mina lugupeetud Riigikogu liikmete tähelepanu sellele, et see seadus lööb augu valla-

omavalitsuste ja maaomavalitsuste eelarvesse. Vallaomavalitsuste eelarvesse — 11,6 miljonit ja maaomavalitsuste eelarvesse — 23,2 miljonit senti. Iga omavalitsuse peale keskmiselt 2 miljonit. (V a h e l h ü ü e.) Maavalitsustel ja vallavalitsustel ei ole selle katteks mingeid allikaid, ja nii nagu vahepeal on maavalitsuste ja vallavalitsuste tegelaste käest kuulda, satuvad nad raskesse seisukorda, ja valdades on paratamatu lisaisikumaksu määramine. Maal lugemisel esitasin valitsusele küsimise, kuidas maavalitsustele katet leida. Vastati, et tuleb kokku hoida. Aga meie maa- ja vallavalitsused on kokku hoidnud, et seal enam midagi kokku hoida ei ole. Kokkuhoidmine ei ole ka mingi kate. Rahaasjanduse komisjon võttis enamusega vastu väga õige sooviavalduse, et isikumaks tuleb ära kaotada. Ma arvan, et valitsus peab sellega arvestama ja lähemal ajal esitab — vastu tulles rahaasjanduse komisjoni soovile — isikumaksu kaotamise seaduse. Maal asuvate kinnisvarade kinnisvaramaksu seaduse § 4 muutmise seadusega vähendatakse kõigil igalpool 20% kinnisvaramaksu. Mõnes kohas on aga 1931. a. kinnisvaramaks vähenenud võrreldes 1930. a. maksuga 25 kuni 50%, tähendab, on juba vähenenud. Ja nüüd vähendatakse üldiselt veel 20%. Missugune põhjendus siin peaks olema? Meie maavalitsuste sisetulekutest teeb kinnisvaramaks võrdlemisi suure protsendi välja, ja ei ole väljapääseteed maavalitsustel kindlasti näha. Ma teen ettepaneku,

maal asuvate kinnisvarade kinnisvaramaksu seaduse § 4 muutmise seadus anda tagasi rahaasjanduse komisjoni.

Rahaasjanduse komisjon peab seda siiski veel kaaluma. Meie ei ole õigustatud maavalitsuste eelarveid segi paiskama. Meil esitatakse seaduseelnõusid nii ülepeakaela, nii nagu täna komisjonis nägime, kus suured kirja- ja lauseehituse vead on sisse jäetud. Ja ei ole see seletus, mis siin antud omavalitsuste eelarvete suhtes, ka mitte rahuldav, vaid tuleb kaaluda, missugused tagajärjed sellel seadusel meie omavalitsuste elu peale on.

J. Loosalu: Austatud rahvasaadikud! Mina ja minu rühmakaaslased esitasid läinud koosolekul mitu küsimust, mille kohta sooviksimme valitsuse seletust. Seletust aga siis valitsuselt ei järgnenud. Sellest võib kahtlemata järelduse teha, et nähtavasti valitsusel ei ole veel selge kogu

küsimus. Ja tõepoolest on käesolev seadus aetud niivõrd keeruliseks, et selle kava kohaselt, mis valitsuse poolt esitatud, on väga vähe loota tagajärgi. Seda kava on ka väga raske teostada. Aga kui valitsus ei suuda ega taha paremaid ettepanekuid teha, siis muidugi peab ka leppima selle väikese võimalusega. Igatahes ma kordan veel küsimust, kas valitsus kavatseb hakata ümber hindama, sest meie näeme, et käesolevas seaduses öeldakse, et kui selgub, et katastriameti poolt läbiviidud hindamine, mis 1931. a. maksu väljaarvamisel aluseks oli, õigeaks osutub, siis kuulub 1930. ja 1931. a. maksuvahe tasumisele 1932. ja 1933. aastal võrdsetes osades. Edasi loeme veel järgmises lõikes: samal alusel kuulub tasumisele maksuvahe, mis esialgse hindamise ebaõigsuse tõttu 1931. a. vähem määratud. Nii tahetakse nähtavasti otsida üles need kohad, kus on vähem makstud, ja need kontrollitakse vist eriti läbi. Aga neid on ka oma osa ja võib arvata, et neid taga otsides võib juhtuda, et üksikutele maksu juurde pannakse, sest vähemakstud või eksikombel vähemmääratud maksud tahetakse tagantjärele sisse nõuda. See teeb asja keeruliseks. Kui kavatsetakse hakata tööd, mis läinud maksma 300 miljonit, täiesti uuesti tegema, on põhjendatud küsimus Vabariigi Valitsusele, kas on kavatsus kõike jälle ümberhindamisele võtta? Siis on veel terve hulk mitmesuguseid teisi küsimusi läinud koosolekul üles tõstetud, millele vastust ei ole saadud.

Vahepeal pean tähendama seda, et meie vaidleme vastu rkl. L. Johanson'i ettepanekule. On parem, kui arutuselolev seaduseelnõu vastu võetakse, olgugi et see suuri sädusi tekitab ja täiel määral tagajärgi ei anna, kuid sammukese saame ikkagi edasi. Kuid otstarbekohasem oleks, kui oleks vastu võetud põllumeeste, asunikude ja väikemaapidajate koonduse poolt tehtud ettepanek, et vahekorrad jääksid samaks, kui on juba vastu võetud, ja nagu nad vististi suuremalt osalt jäävadki, aga puhtakasurubla maksu oleks vähendatud 21 sendilt 12 sendile. Selle järgi meie teame, et põllupidaja maksukoorem oleks vähenenud umbes 70 miljoni sendi võrra. Valitsuse ettepaneku järgi on aga praegusel korral see vähenemine palju väiksem. Talupidajate seisukohalt on maksu vähendamine täiesti õigustatud nõudmine. Valitsuse ettepanekus on minu arvamise järgi väga suur puudus see, et siin kavatsetakse läbi viia maksu alandamine ainult 1931. maksuaasta kohta, mis aga tulevase aasta

kohta tuleb, sellest ei lausuta sõnagi, ja valitsus ei ütle ka, mis edaspidi saab. Paistab igatahes väga imelikuna, et tehakse seadus ühe aasta kohta, seda enam, et see aasta juba lõppemas, mis aga järgmiste aastate kohta saab, selle kohta valitseb segadus.

Oletan, et kui valitsuse koalitsioon ei võta vastu puhtakasumaksu alandamist 21 sendilt 12 sendile, mis oleks palju praktilisem, — rahaasjanduse komisjonis hääletamise tagajärgedest sain aga aru, et see ettepanek ei lähe läbi — siis teen teise ettepaneku, mis taotleb seda mõtet, et see maksu vähendamine peaks olema mitte tänavuse aasta kohta üksi, vaid et ta ka edaspidi maksuma jääks. See oleks üks põhimõte. Teiseks põhimõtteks oleks see, et ei ole õige, et ainult 20% vähendatakse kinnisvaramaksu, oleks soovitatav seda rohkem vähendada. (V a h e l h ü ü e.) Ärge närveerige, teie võite ka selle poolt hääletada.

Teen ettepaneku,

praegu muutmisel oleva seaduseelnõu § 4, kuues lõige võtta järgmiselt: „Nende maaüksuste pealt, mille kinnisvaramaks võrreldes 1930. a. maksuga suurenenud, võetakse kinnisvaramaksu 1930. a. maksumäära suuruses. Peale selle vähendatakse seda maksumat 30% võrra. Samuti vähendatakse neid kinnisvaramaksusid, millised võrduvad 1930. a. maksule või on alanevad võrreldes 1930. a. maksuga, 30% võrra.“

Mõte on see, et see maksu vähendamine jääks alaliseks, ja teisest küljest, et vähendada tuleks mitte 20%, vaid praeguste olude kohaselt 30% võrra.

Majanduseminister A. J ü r m a n: Peatuksin mõne küsimuse juures. Esiteks küsimuse juures, kuidas omavalitsused võiksid selle puudujäägi katta, mis vastav seaduseelnõu neile toob. Siin tähendan, et see puudujääk, nagu rkl. härra Johanson ette kandis, oleks valdades umbkaudu 116.000 krooni, maakondades 232.000 krooni. Ühe valla kohta oleks see umbes 300 krooni, maakonna kohta — 20.000 krooni.

See ettepanek, mis valitsus tegi, ei tohiks maakondadele ega omavalitsustele raskusi teha ja seda järgmistel põhjustel. See vähendus ei lange ühe eelarve-aasta peale, vaid see langeb kahe eelarve-aasta peale ja umbes pooleks. Käesoleva eelarve-

aasta peale langeb umbes pool sellest summast ja tulevase aasta eelarvele — pool. Kui nii on, siis maakonna kohta käesoleva aasta eelarves langeks 10.000 krooni, valla kohta — 150 krooni. Arvame, et sellest peaks nii üks kui teine üle saama ja niipalju suudaksid nad käesoleva aasta eelarvet kokku tõmmata. (V a h e l h ü ü e.) Seda on arvata; kuna riik on suutnud oma eelarvet käesoleval aastal väga suurte summadega kärpida, siis ei peaks see võimatu olema, et vähemaid summasid omavalitsused oma eelarves kärpivad. See on valitsuse arvamine, et seda võivad ja suudavad omavalitsused teha.

Edasi küsimus, kas kavatakse ümberhindamisi ette võtta igalpool. Ei, seda kavatsust ei ole, vaid siin on ette nähtud, et ümberhindamisi võetakse ette ikka maaomanikkude enda algatusel või jälle maaomavalitsuste algatusel, nagu seda kinnisvarade hindamise seadus ette näeb. Maaomanik, kes tunneb, et viimane hindamine on ülekohtune olnud, peab vastava esituse tegema, ja siis võetakse ümberhindamine ette. (V a h e l h ü ü e.) Miks ta ei julge? Ümberhindamise võimalus on ette nähtud ja ümberhindamisega tahetakse õiget hindamist kätte saada. Ei usu, et keegi kardaks õiget hindamist. Ühetasane maksujaotamine maapidajate vahel, — see on selle seaduse eesmärk ja püüd, ja selle vastu ei ole mõtet seista. Kui kellelegi on hindamine ülekohtune olnud, kui see on suurem olnud, siis võib tema nõuda ümberhindamist. Kui leitakse, et hindamine on suurem olnud, mille tagajärjel ta rohkem maksu maksuma pidi, siis võib ta nüüd loota, et maksud alanevad. Kellel on aga hindamine väiksem olnud, siis nüüd maksud tõusevad. Sellelt seisukohalt välja minnes on maapidamiste hooleks jäetud ümberhindamise algatus. Ja see ettepanek oli esialgul valitsuse poolt ette nähtud ühekordsena. Ei tea ette öelda, kuidas seisukord kujuneb aastate jooksul. Järgmisel aastal võiks küsimuse otsustada nii või teisiti. Üheaastane maksu alandamine ei tooks ülepääsematuid raskusi omavalitsustele. Võtta ära korruga maks järgmiste aastate peale, siis satuvad omavalitsused küll raskustesse selle tagajärjel. Kui 1931. a. kohta maksu võtame 20% ja pool käesoleva aasta maksust saaks üle kantud tulevase aasta eelarvesse ja tuleval aastal võtta 20%, siis tuleks 30% maksude vähenemist tulevase aasta kohta. Seda praegu ära otsustada, kui meil ei ole veel selge, kuidas kujuneb järgmine aasta, oleks valit-

suse arvates enneaegne ja võiks raskusi välja kutsuda.

R. Kuris: Lugupeetud Riigikogu liikmed! Kuna härra Loosalu' ettepanekule vastu vaieldud on, siis esitaksin teise ettepaneku selleks juhuks, kui härra Loosalu' ettepanek vastuvõtmist ei leia. Selle ettepaneku mõte on, et sama kinnisvaramaksu alandamine, mida taotleb praegune valitsuse eelnõu, jätta maksma ka järgnevate aastate kohta, kuni ei ole valitsuse poolt suuremat muudatust esitatud. Sellepärast teen ettepaneku,

§ 4 kuues lõige võtta vastu järgmiselt: „Nende maaiüksuste pealt, millel alates 1931. aastast kinnisvaramaks võrreldes 1930. a. maksuga suurenenud, võetakse 1931 ja järgnevate aastate maksu 1930. a. maksumäära suuruses, vähendades seda maksumat 20% võrra. — Samuti alates 1931. aastast maksu, mis võrdne 1930. a. maksule või alanenud võrreldes 1930. aastaga, vähendatakse edaspidistel maksumääramistel 20% võrra.“

Juhataja: Panen hääletamisele rkl. Johanson'i ettepaneku, anda seaduseelnõu tagasi rahaasjanduse komisjoni. (Hääletatakse.) Poolt on 23 häält, vastu 25 häält, seega on ettepanek tagasi lükatud. (Hüüded: Sedelitega!) Nõutakse sedelitega hääletamist. (Hääletatakse.) Poolt on 34 häält, vastu 32 häält, erapooletuid 2, seega on ettepanek vastu võetud.

Teised ettepanekud ei tule enam hääletamisele. (Vahelhüüded.) Palun rahu!

10. a) Maksustamiskorralduse seadus — II lugemisel.

b) Maksustamiskorralduse seaduse maksmapanemise seadus — II lugemisel.

Üldkomisjoni aruandja J. Teemant: Kaks järgmist seaduseelnõu palun ma päevakorrast täna ära võtta, sest redaktsiooni komisjon ei ole nende läbivaatamisega lõpule jõudnud, ja oleks soovitav teha seda enne II lugemist, et pärast võiksimise seadused vastu võtta redaktsiooni komisjoni andmata. (Vahelhüüed.) Mõnikord peab ümberpöörduvalt tegema, et rutem läheks.

Juhataja: Ma saan aruandja ettepanekust nii aru, et on ette pandud, katkestada maksustamiskorralduse

seaduse ja maksustamiskorralduse seaduse maksmapanemise seaduse arutamine.

Ettepanek võetakse vastu.

Vaheaeg kl. 18.56 min. — kl. 19.13 min.

Koosolekut juhatab teine abiesimees R. Penno.

Sekretäri kohal sekretäri esimene abi A. Tõllassepp.

11. Kriminaalkohtupidamise seaduse § 33 a muutmise seadus — II lugemisel.

Üldkomisjoni aruandja T. Kalbus.

Seaduseelnõu võetakse vastu II lugemisel.

12. Karjakasvatuse edendamise ja või hindade kindlustamise fondi seadus — I lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja L. Johanson.

J. Fuks: Lugupeetud Riigikogu liikmed! Kordkorralt süvenev majanduslik kriis sundis juba kevadel 26. märtsil s. a. põllumeeste, asunikude ja väikemaapidajate koonduse Riigikogu rühma liikmeid esitama karjakasvatuse edendamise ja või hindade kindlustamise fondi seadust. Komisjonides on alati praksiseks olnud, et kui leidub seaduse esitajate hulgas komisjoni liikmeid, siis valitakse need ka seaduse aruandjaks. Kuid sel juhul talitas rahaasjanduse komisjon hoopis teisiti. Minu poolt ettepanud komisjoni liiget ja üht seaduse esitajaist, härra Kuris't, ei valitud mitte seaduse aruandjaks, vaid põllumeeste kogude ettepanekul ja toetusel valiti aruandjaks sotsialistide rühmast Leopold Johanson. Kevadest sügiseni seisis seadus, ja nüüd sügisel, kui see seadus rahaasjanduse komisjonis arutusele tuli, tuli meil imestada, et sellel seadusel ei ole aruandjat — kaitsjat. Harilikult aruandja peab kaitsma seaduseelnõu, ehk kui see talle mitte ei meeldi, siis paneb ta aruandja kohused maha ja valitakse teine aruandja, kes selle seaduse kaitsjaks saab. Komisjonis selgus, et rkl. Johanson põhjendas selle seaduse tagasilükkamist sellega, et see olevat põllumeestele kahjulik seadus, olevat sarnane seadus, mille sarnast kuskil mujal maailmas enne ei ole olemas. Kui aga selle-

juures „Põllumajandusturu“ andmetel, mis pärast kinnitust leidsid ka Põllutööstusministeeriumi esitajate poolt, selgus, et sarnased juurdemaksused juba meie naaberriikides on olemas, nimelt makstakse Leedu eksporteeritava või kilogrammile juurde 16,2 senti meie rahas, Poolas 8½ senti, ka Lätis on eelmisel aastal eksportvõile ligi maksetud. Seadus on ka praegu maksev, aga nagu kuulda, Läti majanduslik olukord ei luba praegu neid juurdemaksusid teha.

Kui vaatame kevadest, seaduse esitamisest kuni seniajani, kuidas on piimaühingute ja karjakasvatamise olukord, siis näeme, et see on veelgi halvenenud. Meie piimaühingute seisukord on halb, kui ei taha öelda — katastroofiline. Meile toodi ette andmeid, et tööstuse kulud on piimaühingutel 18 kuni 64 sendini võikilogrammilt. Ei saa öelda, et piimaühingud laiuksid. Jooksvaid remonttöid tehakse kontrolljama nõudmisel ja see on paratamatu piimaühingutes. Samuti on paljudes piimaühingutes juhatused palgata ehk makstakse väikest tasu. Hiljuti oli mul kokkupuutumist ühe piimaühinguga, kus piimarahad kahe kuu eest välja maksmata, ja seal ühingu on tööstusekulu võikilo pealt 60 senti. Omal ajal kui võikilo eest makseti 400 senti, siis püüdsid piimaühisused kõik ajakohaselt ehitada. Tehti liiga suuresti, anti kergel käel, kui mitte riigi poolt, siis eraeksportööride poolt laenusid, ja paljud siplevad praegu suurtes võlakoormates.

Samuti on piimaühisustel suured maksud, nagu näiteks katlamaks, mis on viimastel aastatel tõusnud. Tehnilise järelevalve seltsi peakoosolekul selgus, et tehniline järelevalve selts ei mõtlegi kokku tõmmata oma kulusid ja katlamaksu vähendada.

Põllutöölise tööaja ja palgaolude korraldamise seadus on ka meie piimaühinguid raskustesse viinud. Kevadel, kui valitsus esitas 8-tunnilise tööpäeva seaduse, siis oli valitsuse ettepanek, et ka piimaühisused käiksid selle seaduse alla, kuid üldkomisjoni poolt suudeti piimaühisused selle seaduse alt välja viia. Nii et piimaühisused ei käi 8-tunnilise tööpäeva seaduse alla, küll aga käivad Põllutöölise tööaja ja palgaolude korraldamise seaduse alusel aasta keskmise 9-tunnilise tööpäeva alla. Nüüd on aga selgunud, et üksikud piimaühingud maal ei ole võinud meierid pidada meierite halva ülespidamise või töötamise tõttu, on meierid vallandanud, ja nüüd need meierid on pöördunud töökaitsse komisjari

poole, ja töökaitsse komisjar nõuab meierite kasuks ületehtud tundide ja puhkepäevade eest piimaühingutelt lisatasu. Näiteks Pärnumaal Talli piimaühisuselt meierile, samuti Kastnas ja Audru Lindil. Selliste piimaühisuse on seda ette näinud ja maksab käesoleval aastal meierile eritasu puhkepäevade eest. Nii et ka selle seadusega on veeretatud piimaühisustele raskused, ja kui piimaühisused tagantjärele mitne aasta eest peavad meieritele maksma 100.000 senti, siis on see võrdlemisi suur summa, mis paneb piimaühisused raskustesse. Et suurest tööstusekulust pääseda, on linna läheduses piimaühisuste liikmed hakanud piima linna vedama või kodus seadnud sisse koorelahutajad ja valmistavad võid. Kujutame endile ette, et kui ka teised piimaühingu liikmed ka sääraselt tegutsema hakkavad, ja linnas piima küllaldaselt saab olema, siis selle hind ka seal langeb. Seisukord on õieti raske. Meie näeme, et käesoleval aastal piimaühisused kalkuleerisid eksportvõi kilogrammi hinnaks aastas keskmiselt 200 senti ja selle järele kalkuleeriti piimaühisuste tööstusekulude protsent. Eelmisel aastal oli piimaühisustel tegemist, kuidas eelarve tööstusekulu protsendi juures tööstusekuludega välja tulla, aga käesoleval aastal on olukord veel palju raskem ja need piimaühisused, kes on oma tööstusekulud viinud võikilogrammi peale, loodetavasti tulevad oma kuludega välja, teised aga mitte. Meie näeme, et piimaloomade hinnad, mis olid enne 15.000 senti, on nüüd 4—5 tuhat senti kõige rohkem. Kui meiereides on juba rahasaamine käesoleval aastal palju vähemaks jäänud, ja kriis edasi süveneb, siis põllupidajad kevadel ei saa teenijaid palgata, see aga oleks riigile hädaohtlik, sest põllumajandusesaaduste tootmine ja ka eksport väheneb. Selle tõttu tekivad töötatöölised, kellele peab riik eelarve-summadest abi andma. Kui töötatöölisele abiandmise krediit vastu võeti, siis öeldi, et töötatöölise arv ei tohiks suureneda, ja üheks abinõuks oleks, kui põllumajandust toetatakse. Kaitset on antud peekonikasvatajaile, — iga I sordi peekonsea pealt 5 krooni. Teraviljakasvatajad on kaitset saanud, seda on kasutanud kõigest paarikümmend tuhat talu. Karjamajandusest on huvitatud palju suurem osa meie talunditest. (V a h e l h ü e.) Kui võtame, et meil on umbes 140.000 talu, siis umbes 100.000 talu on huvitatud sellest, et kari ei hävineks, et meiereid seisma ei jääks, ja raha, mis sinna sisse on paigutatud, kaduma ei

läheks. Meie võieksport on riigile kõige-suuremad summad välisvaluutat andnud, ja kui see ära jääb, siis kannatab selle all riigikassa. Põllumeeste kogud olid komisjonis selle seaduse vastu. Rkl. Tonkman hüüdis Riigikogus vahele, et ta ka Riigikogus sellele seadusele vastu on. Pärast parandas sissekukkumist ja ütles, et ta sellele demagoogiale vastu on. Komisjonis ütles ta aga veel, et kui põllumajanduse kaitse peale rõhku ei panda, siis kevadel seisame katastroofi ees. Kumba sõna peame uskuma? Kes maal on liikunud, see teab, et seisame katastroofi ees, ei aita see, kui nüüd Põllutöoministeeriumi esindaja seletab rahaasjanduse komisjonis, et ministeeriumil on kavatsus revideerida piimaühinguid ja nende eelarveid, kulud kokku pitsitada ja 3%-lised maatulunduse kapitali laenuid viia 1% peale. See aitab ainult osaliselt. Ja ma ütlen ka: ei aita põllupidajat mitte ükski see, kui härra Tonkman ainult krooni langetamise järele keelega limpsab. Leedu, Poola ja ka Läti möödunud aastal on leidnud võimaluse oma karjamajandust kaitsta, ja ma arvan ka, et meie Riigikogul peaks võimalus olema seda teha. Kui riiklikust seisukohast tarvilikuks peetakse kroonikursi hoidmist, siis tuleb riigikassal tingimata põllumehele abiks tulla ja põllumajandusesaaduste hindadele ligi maksta. Muidu hävineb põllumajandus, see oleks katastroofiks kogu meie riigile. Selleks pole mitte riiki loodud, et teda lasta hävineda ja seista pärast lõhkise küna ees.

Kui vaatame üksikuid paragrahve, siis § 2. p. 2 ütleb, et „Riigi 1931./32.—1936./37. a. eelarvetes kuni 10 senti eelmisel aastal eksporteeritud või kilogrammi kohta.“ Siin ei ole öeldud, et peab just 10 senti võtma. Siin on valitsusele vabad käed jäetud. Kuipalju eksporteeritava või kilogrammist võetakse, see on valitsuse teha, kas 5, 8 kuni 10 senti. Niisama näeme seaduseelnõus, et § 3 ütleb: „Fondi iga-aastasist sissetulekuist kuni 10% läheb karjakasvatuse edendamiseks, ülejääv osa või turuhindade kindlustamiseks.“ Ja kui vaatame §§ 5 ja 7, siis § 5 ütleb: „Või hindade kindlustamise kapitalist maksetakse eksportvõi tootjatele lisatasu Vabariigi Valitsuse poolt määratud suuruses kui eksportvõi hind langeb alla Vabariigi Valitsuse poolt määratud normi.“ Ja § 7 — „Vabariigi Valitsusele antakse õigus maksma panna määrusi käesoleva seaduse teostamiseks.“ Nii näeme, et käesolev seadus jätab valitsusele täiesti vabad käed toime-

tada nii, kuidas valitsus heaks arvab ehk kuidas seda riigikassa võimaldab. I lugemisel rahaasjanduse komisjonis härra Kuris lubas teha parandusi §§ 2 ja 3 ette-toodud ülemäärade kohta, aga seadus hääletati I lugemisel maha ja ei olnud võimalust parandusi teha. Seadus hääletati esimesel lugemisel maha, ei pandud ka meie ettepanekuid komisjonis hääletamisele, vaid nõuti katet. Rkl. Kuris näitas komisjonis, et Ameerika Ühisriikide presidendil Hoover'i kava kohaselt jääks meil käesoleval aastal üks osa riigi võlgasid tasumata, seda võiks käesoleva seaduse katteks ära kasutada. Ma tegin ettepaneku, kui rkl. Kuris'e ettepanekut küllalt reaalseks ei peeta, riigi eelarves § 1 riigiteenijate tasu vähendada 1. jaanuarist arvates. See oleks andnud kindlasti katte, millega oleks saanud toetada meie karjakasvatamist. Neid ettepanekuid ei pandud hääletamisele, ja seega võeti meilt võimalus ära, neid ettepanekuid ja seadust läbi viia.

Samal ajal aga, kui meie käest nõutakse katet meie ühe suurema põllumajanduse haru, nimelt karjakasvatamise edendamiseks ja toetamiseks, meie näeme, et valitsus teeb kokkuleppeid uussakslastega ja ladesväärlastega 438 miljoni senti suuruses, tahab raudteele anda 153 miljonit senti, et muretseda väljamaalt mootoreid j.n.e. Laiutatakse üldse seal, kus pole hädavajalik, aga meie karjamajandus lastakse hävineda ja kokku variseda. Ma saan aru sotsialistide seisukohast: nad on kogumeeste Pärnumaa maavolikogu valimiste lendlehe järele „põllumeeste põlised vaenlased, hõõruvad siis rõõmu pärast käsi, kui suure maksukoorma abil on põllumeestest teinud kehviku, kes linna tulles võtab sotside usu“ ja nagu näha, on praegune kogumeeste-sotsialistide valitsus sinna poole tüürimas, et tuleks kokkuvarisemine. Kogumehed aitavad seega sotsialistidele nende niiväga ihaldatud kodanliku ilmakorra hävitamist teostada. Aga mis ütlevad selle peale teisitimõtlevad riigikodanikud, see jäetakse hoopis kõrvale.

Esimene lugemine on põhimõttelik küsimuse otsustamine. Kui nüüd esimesel lugemisel, kogumehed, teie oma häältega ka Riigikogus, nagu rahaasjanduse komisjoniski, kaasa aitate, et võihindade kindlustamise fondi seadus tagasi lükatakse, siis on see karuteene meie karjakasvatuse edendamisele ja võihindade kindlustamisele.

Seepärast oleks minu palve Riigikogule — seaduseelnõu I lugemisel vastu võtta, et võimalust anda II lugemisel parandusi

teha ja põllupidajat vähegi aidata tema ütle mata suurtes raskustes.

Aruandja L. Johnson: Lugupeetud Riigikogu liikmed! Nagu juba mineval koosolekul tähendasin, peamiseks põhjuseks, mis pärast käesolevat seaduseelnõu vastu võtta ei saa, on see, et tal kate puudub. Seaduseelnõu toob riigile väljaminekuid üle 300 miljoni. (Vahelhüüe.) Nende kalkulatsioonide järgi, mis komisjonis tehti, — teisi ei ole esitatud — läheb 317 miljonit selle seaduse kuludeks. Meil on olemas eelarve seadus, milles ette nähtud, et need, kes teevad ettepanekuid eelarve-aasta keskel, peavad näitama ka vastava katte. Seda vastavat reaalkatet näidatud ei ole. Härra Fuks ütleb, et Hoover'i kava järgi lubatud laenusoodustus tuleb võtta, seda aga vastu võtta ei saa juba sellepärast, et Ameerika kongress ei ole seda kinnitanud. Sama vähe on reaalkate see, nagu komisjonis tähendati, et tuleks võtta Prantsuse, Ameerika kullatagaradest.

Edasi on tähendatud sellele, et tuleks võtta riigiteenijate palkades ette kärpimine. Vastavat ettepanekut komisjonis aga ei tehtud. Kui tahetakse see katteks võtta, siis näidatagu, kus kärpimised ette võtta ja lisatagu siia juurde. Seda aga tehtud ei ole.

Kuidas seaduseelnõu ise on esitatud näeme selle sisust. 26-dal esitatud § 5 kõlas järgmiselt: „Või hindade kindlustamise kapitalist maksetakse importvõi tootjatele lisatasu Vabariigi Valitsuse poolt määratud suurus...“ j.n.e. Tähendab neile, kes meile väljast võid saadavad. 28-dal, paar päeva hiljem, võeti „importi“ asemele „eksport“. Aga, olge head, sellele parandusele on alla kirjutanud ainult rkl. Loosalu, seaduseelnõu on aga esitatud kolme Riigikogu liikme poolt, teised kaks ei ole selle parandusega ühinenud, vaid nähtavasti jäävad seisukohale, et jutt on ikka „importvõist“. See näitab, kui tõsiselt võetakse seda seaduseelnõu, mis tol ajal esitati, kui olid ees põllutöökoja valimised. Ja rahaasjanduse komisjonis nimetati seda demagoogia ja valimisvõitluse seaduseks. Seda täie õigusega, sest siin ei ole näidatud katet. Nüüd võidakse öelda, et võetakse ladesvääri summadest, — selle ladesvääri all on mõeldud uussakslasi. Siis öeldakse, et tuleb võtta raudtee mootorite muretsemise summast. Kuid kõik, kes seda lugenud, need teavad, et siin on tegemist

lepingu sõlmimisega nelja aasta peale, nii et ka sealt ei saa katet. Nii siis ei ole katet üldse olemas, ja kuidas saab üht seadust tõsiselt võtta, kui ei täideta neid nõudeid, mis seaduse esitamise kohta maksavad.

Mis puutub andmetesse, mis siin ette toodud, siis Lätis ei maksta praegu võipreemiaid. Lätis antakse eksportvõile veel vähem soodustusi kui Eestis. Need andmed toodi muu seas Põllutöoministeeriumi esindaja poolt ette. Soodustuseks on Lätis, et suure kiiruse asemel arvatakse vedu väikese kiiruse tariifide järgi. Meil on alandus 50% terve võiveo pealt. Sellega on meil soodustus suurem kui Lätis. Nagu tähendasin, Lätis juurdemaksu ei ole. Komisjonis tähendati ka, et siin võiks teised abinõud tarvitusele võtta. Nende abinõude peale juhtisin juba tähelepanu. Kõigepealt tootiskulude vähendamine. Sellel on suur tähtsus. Praegu selgitatakse kohapeal meiereide kulusid ja katsutakse kus võimalik kokku hoida. 1 kilogrammi või pealt on tööstusekulud, nagu ma ütlesin, 15—64 senti. Vaadake, kui niisugused on kulud, mis aitab siis juurdemaks? Kui igale kodanikule panete 300 senti makse peale või pealt, mis saadetakse välja, siis ei aita ka see mitte, kui niisuguste kuludega töötatakse. Ja kui vaatame edasi meiereisid, siis laenuid teevad välja kõigest 10% tööstusekuludest, nii ei saa öelda, et laenuid on põhjuseks, et tööstusekulud nii rohked on. Esimesel kohal on palgad j.n.e., teisel kohal amortisatsioon, kolmandaks pakkimise materjal ja neljandaks laenu protsent.

Mis nüüd ka seal tulukust vähendab on see, et meiereid on üksteise kõrval. Komisjonis toodi näiteid, kus 3 meiereid on peaaegu üksteise kõrval. Olge head, niisuguste talituseviiside juures katsuge suurte tuludega töötada! Nüüd on muidugi see asi võetud revideerimisele.

Mis puutub laenudesse, siis laenude alal on käsil protsentide alandamine, nimelt 3 protsendilt 1 protsendile. Kas ei ole see küllalt suur soodustus? Üldse oli piimaühisustel laenu 1. jaanuariks 1931 4.278.639 krooni või 427 miljonit senti. See on riigi raha, rahva raha, ja see antakse välja 1 protsendiga. Sellele lisaks, kus põllumajandusse on 8 miljardit rahva raha paigutatud riigikassast, kus niikuinii midagi ei ole, taheti üle 300 miljoni välja anda eksportvõi peale, ja nagu ma komisjonis näitasin, ei lähe see tootjatele, vaid eksportööridele, 5 firmale, kes võid ekspor-

teerivad ja kes küllaldaselt teenivad, nii kui teie siis, kui teises meeleolus olete, küllaldaselt olete seda kõnelenud. (V a h e l h ü ü e d.) 1. novembril käesoleval aastal on üle viidud maatulunduse kapitali 2.718.667 krooni. Nii et jääks eravõigandena veel 10%. Teised laenuid kõik on riigistatud ja odava protsendi peale üle arvatud. Peale selle protsendi alandamise on veel laenuid tähtaja pikendamise. Kaubanduses ja igalpool on lühiajaliste laenudega tegemist, aga siin antakse 13 kuni 19 aasta tähtajaga laenu. Kas see ei ole ka soodustamine? Kokku võttes peab ütleva, et kui kõik need abinõud tarvitusele võetud, siis piimameiereide rahaline seisukord paraneb. Komisjonis valitsuse esindaja tähendas, et kui veel juurde anda 15 miljonit senti, siis on kõik meiereid rahuldatud 75% varanduse väärtusest.

Edasi kuludid tekitab see, et näiteks, separaatoreid ei hoita korras, ja selle tõttu kulud suurenevad. Mis see on? Kas see ei anna tunnistust lohakusest ja saamatusest, kui separaatoreid ei hoita korras? Kõigepealt tulevad need väärnähtused ja need puudused kohapeal kõrvaldada, et selle tõttu tootjad rohkem tulu saaksid. Aga niisuguste ettepanekutega tulla, et võtame riigikassast 317 miljonit senti, jagame ära, võttes aluseks eksportvõit, mida saadame Inglismaale või Saksamaale, — see on küll ilus shest rahvale, aga ega meie rahvas nii rumal ei ole, et sellest aru ei saa. Lõpude-lõpuks on see ainult demagoogia. Kui tahate karjakasvatust edendada, siis on sellest neljast abinõust küllalt, et soovitud tagajärgi kätte saada. Kui tahate eksportvõit juurde maksta, siis täitke eelarve seaduse § 30 nõue ja näidake reaalkate. Olen öelnud, et minu arusaamise järgi see seaduseelnõu, kui seaduse järgi käiakse, ei tohiks üldse hääletamisele tulla, vaid tuleks kõrvale heita kui seadusevastane, sest temas katet ette nähtud ei ole. Ja katet teie ei tahagi näidata, vaid viipate Hoover'i kava, Prantsuse kullafondi ja riigiteenijate palkade peale, kõigi niisuguste summade peale, mida olemas ei ole. Siin on ette nähtud § 2 p. 3 piimasaaduste väljaveo erimaksust osa, mis kontrollimise kuludest üle jääb. See on aga ära tarvitatud, seda ei ole olemas, nii et siin opereeritakse summadega, mida olemas ei ole. Öeldakse, et võtke see seadus vastu, kui teie ei võta, siis olete karjakasvatuse edendamise vastu. Mina arvan, nii vist küll keegi talitada ei või. (V a h e l h ü ü e.) Teie teete nalja.

J. Fuks: Lugupeetud Riigikogu liikmed! Mina peaksin kõigepealt ümber lükama need väited, nagu oleksid selle seaduse esitamisel põllutöökoja valimised mingit osa mänginud. Käesoleva aasta 26. märtsil, kui see seadus esitati, siis ei olnud veel teada, et Põllutöökoja seadus esitataks ehk vastu võetaks. Siis oli aga juba esitatud see seaduseelnõu, nii et, väga austatud aruandja, Teie väga eksite, kui Teie komisjonis nimetasite seda seaduseelnõu võistluse kiusu seaduseks. Teie ei leidnud kaaluvaid põhjendusi, miks seda seadust maha teha... (V a h e l h ü ü e.) Härra Johanson, kui Teie olete vastasrinnas olnud ja olete esitanud seaduseelnõusid, näiteks riigiteenijatele poole kuupalga kinkimiseks, Teie mäletate, kas Teie olete siis selleks katet näidanud või mitte? Teie ei ole kunagi katet näidanud, aga kui praegu on tarvis põllumajandust kaitsta, siis asute Teie seisukohale, et näidake kate. Sarnast seisukohta pole ükski valitsus ega koalitsioon enne võtnud. On palju seadusi Riigikogusse tulnud ja on tagasi lükatud, aga seda ei ole kunagi katte puudusega põhjendatud. (V a h e l h ü ü e.)

Nüüd edasi, kui meie vaatame neid meie ettepanekuid, mis puutub kattesse, siis Majanduseministeeriumi esitaja ütles komisjonis, et Briti valitsus on oma osa selle Hoover'i kavast kinnitanud, on meie võla osa tasumata jätmise kohta juba jaa-tava otsuse andnud. Nii et kindlasti Briti osa jääb tasumata käesoleval aastal tasumisele kuuluvaist sõjavõlgadest. Mis Ameerika kongress otsustab, see on lahtine küsimus. Seaduse § 2 on öeldud, et ülemäär on 10 senti. Tapaloomade seaduse juures oli ka ülemäär, et maaklerid võivad võtta 2½%. Põllutööminister seletas, et valitsus ei pruugi just mitte seda ülemäära lubada.

Läti kohta toodi ette, et seal veetakse või suure kiirusega, väikese kiiruse tariifiga, aga see annab raudteel sama palju soodustust võitootjaile kui meil. Ometi on aga Lätis riiklik külmetushoone, kus eksportvõit hoitakse tasuta. Meil aga võetakse suurt tasu. See on ka soodustus Läti võile. (V a h e l h ü ü e.) See aruandja ütleb, et selle üle võib rääkida, siis peab tähendama, et on kurb lugu, kui seaduse aruandjaks on isik, kes ei tea seda kõike ega tunne põllumajandust, ja kes toob puudulikke andmeid. Meil, kõrvalolijatel, neid andmeid käepärast ei ole. (V a h e l h ü ü e.) On aga kindel, et Lätis tasuta külmetushoones võid hoitakse. (V a h e l

hüüded.) See uus külmetushoone teeb teile peavalu... (V a h e l h ü ü d e d.) Jätame tapamajad kõrvale, teie tahtsite neid kolm korda niipalju ehitada, teie tapamajade plaanid vedelevad mõnes maavalitsuses kapi peal, ja Kuresaares maksate renti tapamaja alla renditud maa ja hoone eest. (V a h e l h ü ü d e d.) Vaatame tööstusekulusid. Siin öeldakse, et tööstusekuludest on võlad väikene protsent, aga et olevat palgad j.n.e. ja neid olevat suurem osa. Meierid saavad 6—7 tuhat senti kuus palga, abilised 2—3 tuhat, ja see on see kulu. Siis on veel pakkimise ja küttekulud. Ma ütlen, need pakkimise ja küttekulud on suured kulud. Pakkimise materjal on kallid. Isegi praegune valitsus on tollitariife tõstnud võipüti vitsade ja laudade pealt. Samuti on tolle tõstetud pärgamentpaberilt. Aga milleks meie piimaühisusi koorame, kui tõstame pütivitsade ja -laudade tolle? Imelik on aruandja tõlgitsemine, nagu oleks tahetud importvõi töötajatele lisatasu maksta. Kui siin on trükiviga, siis ometi peaks sellest aru saama, et keegi ei ole mõelnud sissevedu, vaid väljavedu. Sellest võib ainult sotsialist rääkida, aga mitte arusaav inimele.

Mis puutub separaatorite korrashoosusse, siis seda mina ei tea, selleks on järelevalve olemas. Omalajal sotsialistid rääkisid sellest, et ei tuleks üldse võid ja liha välja vedada, et meie töölised odavat võid ja pekki saaksid. Kui aga meil väljavedu ära jääb, siis suureneb töötatöölise arv maal, nad tulevad linna, ja sotsialistidel on hääled kindlad. Aga meie põllumajandus ei tohiks püüda sinna poole, et vabritseerida töötatöölisi, vaid peaks tegutsema nii, et inimestel oleksid maal töövõimalused. Aga kui sääraseid põllumajanduse kaitse seadusi tagasi lükkame, siis tuleb rohkem töötatöölisi, ja hävitame põllumajandust.

Aruandja L. J o h a n s o n: Need andmed toodi ette ka komisjonis. Muu seas toodi andmed ette piimaasjanduse eriteadlase poolt, et tööstusekulusid suurendab asjaolu, et ei peeta korras separaatoreid, nii ka komisjonis on seda ette toodud. (V a h e l h ü ü e.) Kas Teie alati kuulate, ma arvan, et on vahest silmapilke, kus Teie ei kuulnud, aga ette nad toodi. Mis siin kõneldakse sotsidest ja kogumeestest, sellele vastu vaidlemine ei kuulu aruandja ülesannetesse. Aga ega see veel ka reaalkate ei ole.

A. L a u r: Kas vaim tuleb riigimetsasaajale peale või? (V a h e l h ü ü e.) Aru-

andja teab ka sellest asjast. Jah, väga lu-
gupeetud Riigikogu liikmed, mul ei ole
kuigi palju selle... (N a e r.) Mis Teie pea-
le tuleb, kas naerukrambid või, härra Laar-
man? (V a h e l h ü ü d e d. — J u h a t a j a
koputab haamriga.) Ma tahtsin lisaks seilele,
mida minu eelkõnelejad ja mida ka härra
Fuks tõendas, mõne asjaolu peale tähele-
panu juhtida. Aruandja tõi väited ette,
mille alusel tuleks see seaduseelnõu tagasi
lükata. Hüüti vahele, ja Põllutöominister
hüüdis ka vahele, et need olid väga tõsi-
sed väited. Ma ei ütle, et need tõsised ei
ole, aga teie ei saa ka öelda, et need väit-
ed, mida meie oleme ette toonud kõige
tähtsama tööstuseala korraldamise vajadu-
seks, mitte tõsised ei ole. Teie ei ole suut-
nud seda teha, ega suuda ka. (V a h e l h ü ü e.) Härra Põllutöominister, Teie olete
raha leidnud siia ja sinna andmiseks ja ka
seda raha peaks leidma. Teie ütlete, ei
ole katet. (V a h e l h ü ü e.) Aga see kate,
mis seaduses on näidatud? Mul ei ole
õieti tarviski seda näidata, selleks olete
Teie, aruandja, selleks on valitsus, Teil on
allikad käes, näidake, kust see kate tuleb,
kui arvate, et meie poolt näidatud kate ei
ole reaalne. Ma ei saa aru, miks eitate
karjakasvatust ja eitate neid seisukohti,
mis meil on. Mis arvate siis teie? Teie
teate, missugune seisukord on praegu maal,
see on meeletu. Ega see teil teadmata
ei ole. Peekonihind esimese sordi sealt lan-
ges 31 sendile kilogrammilt. Seast võib
saada nüüd 20 krooni. Kevadel makseti
pörsast umbes sama hinda. Aga kust tu-
levad toitmiskulud ja kes tasub talituskul-
lud? Ja võihinnad on samasugused mada-
lad. Võihind on Kr. 1.40 ümber, aga kes
vastutab selle eest, et see ei lange Kr. 1.20
või Kr. 1.—. Kuidas teie tahate sellest sei-
sukorrast välja pääseda? Ma küsin teie
käest, kes teie põllumeeste esindajad ütlete
endid olevat, kuidas tahate sellest raskest
seisukorrast põllumeest päästa, kui võtate
seda seadust, kui mingit demagoogia aval-
dust? Teie räägite, et see seadus on de-
magoogia tegemiseks põllutöökoja vali-
miste jaoks. Ja nüüd räägite seda veel,
nüüd, mil valimised juba läbi, nüüd tulete
ja ütlete, et see on demagoogia. Aga teie
teate ometi, et see seadus on esitatud juba
siis, kui põllutöökojast tõsiselt veel juttugi
ei olnud. Nii siis: teie, härrad, ei saaks seda
tõsist küsimust mitte naljana võtta. Teie
võite naljatada, nii kuidas kellelgi naeru-
krambid loodud, nagu rkl. Laarman'il näi-
teks. Küsimus on aga siiski tõsisem, kui
teie seda võtate. (V a h e l h ü ü e.) Ma üt-

len, et on. Teie peaksite tundma maaolusid, missugused need praegu on. Mis lõpuks saab meie karjamajandusest, kui asi nii edasi areneb? Mis teie arvate, kui need sissetulekud, mis meie riiki seni ülal pidanud, kui need kokku varisevad, millega tahate siis riiki hoida, kui teie nii kergesti seda küsimust võtate? Ma saan sellest aru, kui teinekord võimalusi ei ole, aga põhimõtet ennast ei saaks citada. Ja reaalseid katteid seadusele leitakse, kui tahetakse, võib-olla mitte Jumal teab kui suurel määral esialgu, aga kui algus tehtud, idu pandud, siis võiks sellest ikkagi midagi välja kasvada. Valitsus ei ole aga seda seaduseelnõu tõsiselt kaalunudki. Võib-olla, ei ole valitsus ühtki minutit selle suure küsimuse üle mõtlemiseks tarvitanud, on oma esindaja saatnud ja öelda lasknud, et ei saa. Teie võite lükata seaduse tagasi, kui ei taha seda vastu võtta, teie võite seda teha, teil on selleks enamus siin ja seal. Aga kui teie arvate, et see meie rahvale ja riigile kasuks tuleb, siis teie eksite väga.

Aruandja L. Johnson (lõpusõna): Lugupeetud Riigikogu liikmed! Selle põhimõtte vastu, et preemiat makstaks tootjatele, ei ole komisjonis vaieldud, ei ole ma ka siin sellekohaseid häälil kuulnud. Kui meie vaatame kaubanduse ja tööstuse alal ringi... (V a h e l h ü ü d e d.)

Juhataja (koputab haamriga): Ma palun rahu! Palun omavahelisi kõnelemisi jätta.

Aruandja L. Johnson: Nüüd vast võin ma ka kõneleda! Kui vaatame teisi riike, siis leiame, et kaubanduse ja tööstuse alal sarnaseid preemiaid maksetakse. Ka meil on sarnased preemiad olemas, näiteks peekonifond, ja ka Teravilja kaitse-seadus. Meie näeme, kuidas teistes riikides maksetakse tööstusesaadustele juurde, seadides sellejuures aga üles tingimusi. Aga kõike seda võib teha siis, kui on raha. Raha võib välja anda ikka siis, kui raha on, aga kui raha ei ole, ei saa ka seda välja anda. Ja viimast seisukorda tuleb arvestada praeguse seaduse teostamisel. Härra Laur ütles, et seadusele on reaalne kate olemas. See reaalne kate olevat teravilja ja jahu tollidest sissetulevad summad. Kuid teravilja ja jahu tollidest sissetulevad summad on riigi eelarvesse juba sisse kalkuleeritud, ja meie neid sealt välja võtta ei saa, see on selge. Siis on öeldud, et seaduse katteks nähakse ette eelarvetes

1931./32. kuni 1936./37. aastal 10 senti eelarve-aastal eksporteeritud või iga kilogrammi kohta. Kus need summad on? Nad on kasutatud — neid pole enam. Ega see kate ei ole. Kolmandaks arvatakse leitavat katet piimasaaduste väljaveo erimaksust, mis meie kontrollikuludest üle jääb. Komisjonis teatati, et seda summat ei ole. Ka siin tuleb kate näidata. Riigiteenijate palkade vähendamist olete küll nõudnud, ei ole lisanud aga seadusele teist osa, kus oleks vähendamine läbi viidud. Tähendab ka siin ei ole katet. Mis puutub president Hoover'i moratoriumisse, siis teavad seal ameeriklased paremini, kuidas sellega on, kui härra Fuks. Härra Fuks ütleb, et see asi on kindel, aga ameeriklased ütlevad, et see kindel veel ei ole, niikaua kui kongress ei ole veel otsustanud. (V a h e l h ü ü e.) Ära tarvitatud? Seda ma kuulnud ei ole, ja siis ta ei oleks kate, kui ära tarvitatud. Härra Laur tuleb ja seab nõudmise, et olge head, valitsus on selleks, et ta peab kätte näitama. Riigikogu aga soovib, et seaduseelnõu esitaja peab näitama selle kätte. Käesoleval korral ei ole valitsus kättenäitaja, vaid kolm Riigikogu liiget, Loosalu, Laur ja Kuris, kes selle seaduseelnõu esitanud. Seaduse järgi, mis Riigikogu maksma pannud, tuleb neil kate näidata. Nii et härra Lauri etteheide, et valitsus peaks seda tegema, ei ole õige, sest Riigikogu soovib, et need härrad, kui seaduseelnõu esitajad, peavad ise selle kätte näitama.

Peale selle olen juhtinud tähelepanu sellele, et käsil on terve rida abinõusid, mis suurte kuludega seotud. Need on tootmiskulude vähendamine, laenuprotsendi vähendamine ja tähtaja pikendamine. Nende kulude kate on olemas, neid ei ole aga veel teostatud, tuleb enne teostada ja siis vaadata, kuidas edasi saab. Käesoleva seaduseelnõu kaitseks ei ole katet esitatud. Rahaasjanduse komisjoni nimel palun see seaduseelnõu tagasi lükata.

J. Fuks (fakt. märk.): Faktilise märkusena pean öidendama härra aruandja vaateid kätte asjas. Kui käesolev seaduseelnõu vastu võetakse, siis valitsus peab leidma tulevase aasta eelarves sellele kätte.

Aruandja L. Johnson (fakt. märk.): Siin ei ole tähendatud, et seaduseelnõu hakkab maksma eelarve-aastal, vaid see hakkab maksma harilikus korras. (V a h e l h ü ü e.) Mis Teie kõik võite, vaadake, seda mina ei tea. (V a h e l h ü ü d e d.)

Juhataja: Palun rahu, muidu ma ei saa korraldusi teha.

Rahaasjanduse komisjoni poolt esitati seaduseelnõu tagasilükkamiseks. (Vahelhüüded.) Palun rahu! Rkl. Kornell, palun rahu! Rkl. Soots, palun rahu! Rkl. Laur

teeb ettepaneku, seaduseelnõu vastu võtta. Hääletamisele tuleb positiivne ettepanek, teise kohta teevad Riigikogu liikmed ise järelduse. (Hääletatakse.) Seaduseelnõu on tagasilükatud.

Päevakord on läbi. Lõpetan koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 20.10 min.

Õige.

Kinnitan.

Koosoleku sekretär (allkiri).

Koosoleku juhatajad (allkirjad).